herpy

GECKOR

Rough-snouted giant gecko

Rhacodactylus trachyrhynchus

Rhacodactylus trachyrhynchus är en sällsynt, nattaktiv trädlevande gecko från Nya Kaledonien med råa fjäll på nosen och en ovanlig egenskap: Den föder levande ungar, vilket i släktet bara delas med en enda nära släkting. Arten är sårbar i naturen och bara sällan sedd i terrarier, och anvisningen bygger delvis på erfarenheter med de närmaste släktingarna.

Familj: Diplodactylidae

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**30-38 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**15-20 år**
Aktiv	**På natten**
Levnadssätt	**Trädlevande**
Biotop	**Torrskog och regnskog**
Svårighetsgrad	**Erfaren**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**60 × 45 × 90 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**22-27 °C**
Temperatur, natt	**18-22 °C**
Luftfuktighet	**50-80 %**
UVB	**Valfritt**
Föda	**Insekter, frukt och färdigfoder**
Hålls	**Ensamma, parvis eller en hane med flera honor**

AVEL

Fortplantning	**Levandefödande**
Kullstorlek	**1-2 ungar**
Kullar per år	**1**
Dräktighet	**150-240 dagar**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Sårbar (VU)**

Om arten

Rhacodactylus trachyrhynchus är lätt att känna igen på de stora, råa fjällen som täcker nosen. Kroppen är lång och kraftig, tårna är måttligt breda, och den långa svansen kan gripa om grenarna som en femte hand. Teckningen är ett mosaikmönster av grågröna, vita och bruna fläckar i växlande nyanser som döljer dess konturer mot lav och bark. Ögonen har lodrät pupill och saknar ögonlock.

Arten beskrevs av den portugisiske zoologen Bocage 1873. Kroppen mäter upp till 19 cm utan svans, och svansen är ungefär lika lång. Den totala längden blir alltså omkring 30-38 cm. Vikten är inte känd.

Det mest säregna är fortplantningen. Nästan alla andra geckor lägger ägg, men den här arten är ovovivipar: Ungarna utvecklas i moderns kropp och föds levande. Utanför Nya Zeeland är det nästan okänt bland geckor, och i släktet delar den egenskapen med den nära besläktade *Rhacodactylus trachycephalus*, som tidigare räknades som en underart. Levande födsel ger färre ungar per år än hos släktets äggläggande arter, och det är en del av förklaringen till att arten är sårbar.

I terrarier är den en sällsynthet, och skötseln är föga känd. Den passar därför bäst för en hållare som redan har haft större *Rhacodactylus*-arter och som är inställd på att göra egna observationer.

Utbredning och livsmiljö

Rhacodactylus trachyrhynchus lever bara på Nya Kaledonien i sydvästra Stilla havet. Säkra fynd finns bara från huvudön Grande Terre, där arten är känd från få, spridda lokaler i den centrala och södra delen, bland annat Mont Aoupinié, Cui vid Canala, Mont Gouemba och Goro på sydöstkusten och halvön Pindaï på västkusten. På Pindaï är arten den vanligaste av de stora geckorna. Det finns också uppgifter från Île des Pins, men de kan härröra från tiden innan *R. trachycephalus* skildes ut som egen art.

Utbredningen är liten och splittrad. Man uppskattar att arten finns inom ett område på ca 6.300 km², men bara bebor omkring 44 km² av det, fördelat på en handfull isolerade bestånd. De 13 registrerade fynden ligger alla på Nya Kaledonien mellan ca 20 och 23 grader sydlig bredd.

> **Naturlig utbredning:** Nya Kaledonien.

LIVSMILJÖ

Rhacodactylus trachyrhynchus är en skogsspecialist. På de flesta ställen lever den i fuktig skog, men den har också hittats i torr, hårdbladig skog. Den förekommer på höjder från ca 50 till 500 meter över havet, så det är en lågländsart. På dagen gömmer den sig i springor och hål i träd, och på natten söker den föda uppe i trädkronorna. Släktets arter finns inte i störda områden.

Klimatet på Nya Kaledonien är milt och fuktigt med svala nätter, inte tropiskt varmt. Vilka temperaturer arten föredrar i naturen är inte uppmätt. Hoten är framför allt skogsavverkning, upprepade bränder i den angränsande savannen, den invasiva lilla eldmyran *Wasmannia auropunctata*, införda råttor och katter samt olaglig insamling.

Skötsel

TERRARIET

Skötseln av *Rhacodactylus trachyrhynchus* är nästan okänd, så skötselråden är lånade från den nära besläktade *Rhacodactylus leachianus* och är ett försiktigt utgångsläge. Ett vuxet djur ska ha ett högt terrarium på minst 60 × 45 × 90 cm (längd × bredd × höjd), och större är bättre, för djuret är över 30 cm långt och lever uppe i träden. Ett par ska ha mer utrymme, till exempel 90 × 45 × 90 cm.

Inred med kraftiga grenar i olika vinklar och höjder, stora korkrör och korkbark och tät grönska, gärna levande växter som pothos och gummiträd, så att djuret kan gömma sig högt upp på dagen. Som bottensubstrat passar en fuktbevarande blandning av kokosmull och gödselfri jord, eventuellt som bioaktivt substrat. Ungdjur bor tryggt i en mindre, tätt beväxt låda med hushållspapper som botten, så att man kan följa vad de äter och hur träcken ser ut. Ventilationen ska vara god, helst både nedtill och upptill, så att luften inte står stilla.

TEMPERATUR

För *Rhacodactylus trachyrhynchus* är 22-27 °C lämpligt på dagen, och på natten får det sjunka till 18-22 °C. En värmeplats behövs inte, eftersom arten är nattaktiv och hör hemma i ett milt klimat.

Värme är den största faran för släktet. Om temperaturen länge ligger över 28 °C blir djuret stressat och kan ta skada. Ställ därför terrariet bort från söderfönster och håll koll på temperaturen under varma sommardagar. Om rummet är kallt på vintern kan en svag värmematta på sidan eller en låg värmelampa styrd av en termostat avhjälpa det. Mät alltid med en digital termometer både upptill och nedtill.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Håll luftfuktigheten för *Rhacodactylus trachyrhynchus* på 50-80 %. Spraya terrariet ordentligt på kvällen så att den stiger till 70-80 %, och låt den sjunka igen under dagen så att substrat och grenar hinner torka. Konstant våta förhållanden ger mögel och hudproblem.

Geckon dricker droppar från blad och rutor, men ställ också in en tung, stabil vattenskål och byt vattnet varje dag eller varannan dag. En hygrometer mitt i terrariet visar om rytmen håller.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Rhacodactylus trachyrhynchus är nattaktiv och klarar sig troligen som släktets övriga arter utan UVB när fodret innehåller D3-vitamin. UVB är därför valfritt. Väljer du ett svagt UVB-rör, håll det till skuggdjur (Ferguson-zon 1) och se till att djuret alltid kan dra sig undan i skugga.

Håll belysningen tänd 10-12 timmar om dagen, gärna styrd av en timer, och låt det vara mörkt på natten. Undvik kraftiga spotlampor och färgad nattbelysning.

Läs mer: Ljus och UVB Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

UTFODRING

Rhacodactylus trachyrhynchus är troligen allätare som alla *Rhacodactylus*-arter, med insekter och frukt som huvudföda och ibland små ödlor, fågelungar och gnagare. En blandad kost är därför utgångspunkten.

Grundfodret kan vara en färdigblandad pulverkost för fruktätande geckor, rörd till en tjock gröt och serverad i en skål högt upp. Vuxna djur får gröt två till tre gånger i veckan, ungdjur oftare, och rester tas bort efter ett dygn. Ge dessutom levande insekter en eller flera gånger i veckan, till exempel dubiakackerlackor, syrsor och gräshoppor, pudrade med kalk med D3-vitamin. Insekterna får inte vara bredare än avståndet mellan djurets ögon. Mogen frukt kan ges som godbit i små mängder. Väg djuren regelbundet så att du kan följa om de går upp i vikt.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

BETEENDE OCH HANTERING

Hanarna av *Rhacodactylus trachyrhynchus* slåss ofta om de går ihop, medan honor är sociala och kan hållas tillsammans. Håll därför aldrig två hanar i samma terrarium. En hane kan hållas ensam eller med en eller två honor.

Som släktets övriga stora arter är den en klättrare som sover gömd på dagen och först blir aktiv efter mörkrets inbrott. Ge ett nytt djur några veckors ro för att vänja sig, och vänta med att hantera det tills det äter lugnt. Ta inte tag i svansen. Ett djur av den här storleken kan bita kraftigt om det blir rädd.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Ålder och vikt vid könsmognad hos *Rhacodactylus trachyrhynchus* är inte kända. Släktets stora arter växer långsamt och blir könsmogna först efter ett par år, och det gäller troligen även den här arten. Könet bestäms som hos andra geckor med lupp genom att leta efter hemipenisbulor och preanala porer hos hanarna. Sätt aldrig ett ungt eller lätt djur i avel.

PARNING

Parningssäsong och viloperiod hos *Rhacodactylus trachyrhynchus* är inte kända. Håll ett par eller en hane med två honor. Sätt in hanen hos honan och håll ett öga på dem de första nätterna. Notera datum och temperaturer under tiden.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Rhacodactylus trachyrhynchus lägger inte ägg utan föder levande ungar. Det är ovanligt för en gecko och är i släktet känt bara från den här arten och *Rhacodactylus trachycephalus*. Levande födsel hos arten har varit känd sedan 1979 och ger färre ungar per år än hos släktets övriga arter, troligen en till två ungar per kull och en kull om året.

En dräktig hona ska ha ro, gott om föda och kalk samt bra gömslen. Det behövs ingen äggläggningslåda. Ungarna föds i terrariet, och de nyfödda har ingen äggtand, eftersom de inte ska bryta sig ut ur ett skal.

INKUBATION

Hos *Rhacodactylus trachyrhynchus* finns ingen inkubation, för ungarna utvecklas inne i modern, och därför finns det ingen inkubationstemperatur. Hur länge honan är dräktig är inte känt; 150-240 dagar är en grov fingervisning. Håll honan vid de vanliga temperaturerna och undvik värme över 28 °C, som kan skada både hona och foster.

Läs mer: Inkubation av ägg

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna av *Rhacodactylus trachyrhynchus* är fullt utvecklade vid födseln och klarar sig själva från början. Flytta dem till en liten, tätt bevuxen faunalåda med hushållspapper som botten, ett par grenar och ett gömställe, och spraya dagligen. Ge pulverkost för fruktätande geckor och små, kalkpudrade insekter tre till fyra gånger i veckan, som till ungdjur av släktets

andra arter. Håll noga uppsikt över ungarna och väg dem regelbundet. Håll ungarna var för sig om du ser tecken på stress eller bett.

Hälsa och vanliga misstag

Sjukdomar är inte undersökta hos *Rhacodactylus trachyrhynchus*, så råden gäller släktets stora geckor i allmänhet. De typiska felen är:

- Värme över 28 °C, som ger stress och utebliven aptit och i värsta fall döden.
- För lite kalk och D3-vitamin, särskilt hos dräktiga honor och ungar. Det kan ge mjuka käkar, krokiga lemmar och darrningar.
- Konstant vått substrat och dålig ventilation, som ger mögel och hudproblem.
- Hudrester som sitter kvar på tår och svansspets efter hudömsning.
- Tappad svans. Den växer inte ut igen, så ta aldrig tag i den.

Sök veterinär med erfarenhet av kräldjur om geckon går ner i vikt, inte äter på flera veckor eller ser slapp ut, och kontakta veterinären i god tid om en dräktig hona verkar sjuk.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.